

ERCAN KESAL • “Aslında...”

ERCAN KESAL 1959 Avanos/Nevşehir doğumlu. 1984 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Uzun yıllar Ankara, Keskin, Bala ve köylerinde sağlık ocağı hekimliği yaptı. Serbest hekimliğe başladığı yıllarda uygulamalı psikoloji ve sosyal antropoloji eğitimleri aldı. İlk şiir ve yazıları, tıp fakültesi öğrencisiyken, İzmir'de çıkan *Dönem* dergisinde yayımlandı. Mecburi hizmet yıllarında *Son Reçete* dergisinde söyleşiler yaptı, yazılar yazdı. 1990 yılından sonra geldiği İstanbul'da, Era Yayınları'nın kurucularından oldu. *Şizofrenji*'de yazdı. *Radikal* ve *BirGün* gazetelerinde hikâyeleri ve denemeleri yayımlandı. Senaryolar yazdı. *Uzak* filmindeki rolüyle başlayan sinema serüveni daha sonra birçok filmde oyuncu ve senarist olarak devam etti. İletişim Yayınları'ndan 2013'te *Peri Gazozu*, 2015'te *Nasipse Adayız*, 2016'da *Cin Aynası* ve 2017'de *Bozkırda Bir Gece Yarısı* (Behnan Shabbir'in çizgiyle) adlı kitapları yayımlandı. 2014 yılında İthaki Yayınları'nca yayımlanmış *Evvel Zaman* ve 2017'de Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlanmış *Zamanın İzinde* isimli kitapları da vardır.

İletişim Yayınları 2546 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 438

ISBN-13: 978-975-05-2279-6

© 2017 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2017, İstanbul

EDITÖR Tamil Bora

KAPAK Suat Aysu

KAPAK İLLÜSTRASYONU Hakan Arslan

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelicink Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ERCAN KESAL

“Aslında...”

HAZIRLAYAN

Doğuş Sarpkaya

İçindekiler

Sunuş (Tayfun Pirselimoglu).....	9
Gerçeğin ilhamına sarılmak (Doguş Sarpkaya).....	11

SANAT VE HAYAT

Ercan Kesal ile sinema ve edebiyat üzerine söyleşi (Tümay Çobanoğlu - Ayla Şenel).....	25
“Hatırlamak, ayıklamaktır...” (Meral Candan).....	41
“Ben hastalarımın sır kâtibiyim” (Ezgi Atabilen).....	57
“Rus ve Anadolu kültürleri bire bir aynı” (Süheyla Demir).....	65
“Taksim'e 300 metre” (Cansu Çamlıbel).....	75
“Bütün yolculuğumun sebebi şiir” (Mehtap Meral).....	91
“Hepimizin sırttan düğmeli ceketler giymesi gerekiyor!” (Yenal Bilgici).....	99
Bir Ercan Kesal röportajı (Kerem Bozkurt).....	107

EDEBİYAT

“Anadolu’nun sır kâtibiydim” (Gülenay Börekçi).....	117
Ercan Kesal’dan Peri Gazozu masalları (İpek Baysan).....	125
“Çocukluğu insanın altın çağıdır” (Elif Şahin Hamidi).....	137
“Yaşadıklarımız ruhlarımıza yerleşmektedir” (Doğuş Sarpkaya).....	145
“Herkes kendi içindeki cinayetin peşinde” (Gülenay Börekçi).....	151
“Türkiye’nin entelektüel yapısı sarsılmış” (Gülşen İşeri).....	157
Ercan Kesal’la ‘evvel zaman’ içinde (Aysun Kıran).....	167
“Bazı hikâyeler peşinizi bırakmaz” (Özlem Karahan).....	173
“Hepimizin kör noktası gerçek kimliğimiz” (Önder Elaldı).....	183
“İleri gitmek çoğu zaman geriye dönmekten daha kolaydır!” (Beril Erbil).....	187
“Her şeyin bir iktidarı var, sanatın da!” (Cengiz Kılçer).....	191
“Asıl vicdansızlık unutmaktır!” (Doğuş Sarpkaya).....	197
“Sinemanın atına bindim, kırbacım edebiyat” (Aziz Kedi).....	201
“Oğlum umudumu yeşil tutuyor” (Nida Dinçtürk).....	205
“Toplum olarak artık kötülüğü öğretiyoruz; acıma ez geç” (Ceren Çıplak).....	209
“İtiraz etmezseniz devam eder” (Dilek Yılmaz - Fuat Sevimay).....	217
“Acılarımızı masala dönüştürebilmeliyiz” (Reyyan Bayar).....	229
Ercan Kesal ile zamanın izinde (Aynur Kulak).....	235

“Hatırlamak aynı zamanda ‘seçerek unutmak’ değil midir?” (Demet Aksu).....	241
---	-----

SİNEMA

“Hatırlamayan insan alışıyor, alışan insan karşı çıkıyor” (Tamer Baran).....	229
“Gezi’de yaşananlar muktedirler kadar bizi de şaşırttı!” (Özlem Altınok).....	263
“Dilimizi derdimiz belirler” (Serdar Akbıyık).....	273
“Sanat ölüme çare arayışıdır” (Ayşe Göç).....	283
“Sinemada seyrettiğiniz dünya, yönetmenin dünyasıdır” (Muhammed Uyar).....	291
“Nasipse yönetmenliğe başlıyorum” (Taner Yılmaz).....	301
Ercan Kesal röportajı (<i>Fikrisinema</i>).....	311
TEŞEKKÜR.....	315

Sunuş

Aslında... Şöyle oldu. Vicdan ülkesini arıyordum. Karanlık ormanlardan, kaygı çöllerinden, uğursuz vadilerden geçtim. Sonunda uzakta mermer bir şehir belirdi. Geniş kapısından girdiğimde ıssız sokaklarla karşılaştım. O boş sokaklarında amaçsızca yürürken yolum az sayıda insanın toplandığı bir meydana düştü. (Daha doğrusu bir ses duyunca oraya yöneldim.) Geniş, kare biçiminde, etrafı eski, yüksek binalarla çevrili olan alanın –bir tarafında da basamakları alabildiğine uzun merdivenler vardı– ortasında heybetli bir at heykeli duruyordu. Orada toplanmış ahalinin nazarları o at heykelinin üzerinde dikilmiş, haykırarak bir şeyler anlatan birine çevrilmişti. Onun ne dediğini asla anlayamıyordum ama o insanlar için yakardığı ve çok önemli şeyler söylediği belliydi. (Sadece “Anne, anne!” nidasını çözebilirdim.) Sonra elindeki tomar tomar kâğıdı havaya fırlattı. Ardından çok tuhaf bir şey oldu. Ahaliden birisinin ona uzattığı bir gaz tenekesini üzerine boca etti, arkasından cebinden çıkardığı bir çakmakla kendisini yaktı. O yerde alevler içerisinde yuvarlanırken insanlar dağıldı; ben de önüme

düşen kâğıtlardan birini alıp cebime koydum ve o garip şehirden ayrıldım.

O geceyi üzerimde parıldayan sonsuz sayıdaki yıldızların altında, bir nehrin kıyısında geçirdim. Uyumadan önce aklıma cebimdeki o kâğıt geldi. Çıkartıp –sanki anlayayım diye benim dilimde yazılmış– kâğıdı okumaya başladım.

Yazı; ekmek almaya giderken vurulan çocuklardan, bodrum katlarında kaybolan çocuklardan, son kez bir fotoğraf makinesine gülümseyen çocuklardan, Kabil'den, Habil'den, ölü çocukları evlat edinenlerden, bir daha asla tadamayacağımız gazozlardan, duymadığımız türkülerden, unuttuğumuz dualardan, annemizi ne çok sevdiğimizden, babamızı ne çok özlediğimizden, cenazelerimizden, doğumlarımızdan, bütün fotoğrafların içerisinde nasıl dolaştığımızdan, kendi içimizde nasıl kaybolduğumuzdan, kalp ağrılarımızdan, nasıl çaresiz kaldığımızdan, nasıl çare bulduğumuzdan, artık hatırlamadığımız kokulardan, sadece bize görünen hayaletlerden, teslim olduğumuz ikinci uykularından, bozkırların hüznünden, yüreğimize çöken filmlerden, mühürlediğimiz zamanlardan, yüzleri gitgide suya dönüşen kadınlardan, bir zamanlar olduğumuz ama dönemediğimiz yerlerden, parkasından tanıdığımız ölü delikanlılardan, tüberkülozlu ciğerlerimizden, mazlumluklarına şahitlik ettiğimiz insanlardan, kasabalı ruhumuzdan, Tibet'in çanlarından, artık göçmüş olan ustalardan, ağdalı korkularımızdan, füturlu cesaretimizden söz ediyordu. Okuduktan sonra kâğıdı başımın altına koyup serin toprağa uzandım.

Hemen daldığım rüyamda o vicdan vakanüvisi belirdi. Bana gülümsedi ve “Bunca kötülük nereden geliyor?” diye sordu. Bilemedim. “Yine de umudunu kesme,” dedi ve bir başka diyarda yanmak üzere uzaklaştı.

TAYFUN PIRSELİMOĞLU

Gerçeğin ilhamına sarılmak*

Sokrates'ten beri biliyoruz ki diyalog gerçeğin açığa çıkarılmasında etkili bir araçtır. Sadece gerçeği açığa çıkarmasıyla değil; aynı olaya, duruma ya da yaşanmışlığa farklı zaviyelerden bakabilme olanağı yarattığı için de önemlidir diyalog. Dilin içine gömülmüş gizli niyetleri, bilinç ve bilinç dışının aktarımlarını da barındırır içinde.

Röportajlar da diyalogun bu gücüne yaslanır. Bir yazarın, ressamın, sinemacının ya da heykeltıraşın röportajlarını okumak bunun için çekici gelir okuyucuya. Sadece sanatçıların eserlerinin üzerindeki gölgeler yok olmaz bu söyleşilerde; söyleşi yapılan kişinin dünyaya bakışını, gizli korkularını, kimi zaman ustaca saklanan niyetlerini de öğrenebilirsiniz. Söyleşi yapılan kişi ile samimiyetinizi ilerletirken, onunla daha yakından, derinlemesine tanışsınız.

Ercan Kesal ile yapılan röportajları bir araya getirme fikri, diyalogun gücüne olan inancın ürünü olarak ortaya çıktı. Hevesli bir amatörden usta işi öyküler, denemeler yazan ve yayımlanmış altı kitabı bulunan bir edebiyatçıya; iyi bir sinema

(*) Doğu Sarpkaya.

izleyicisinden ödüller kazanan bir oyuncuya ve senariste dönüşen Ercan Kesal'ın söylediklerine kulak vermemiz gerektiğini düşündük. Kitabın başlama vuruşunu yapmak da bu satırların sahibine düştü. “Beşikte büyümeyen” sınıfına mensup, “gerçeğin ilhamına sarılarak” duendesinin peşine düşmüş, derdi ve bu derdin fikri takibini sağlayacak azmi olan Ercan Kesal ile anlatamadığı hikâyelerini, yazarken karşılaştığı tehlikeleri ve okurlarının, izleyicilerinin içine işleyen samimiyetini konuştuk.

Şimdiye kadar hiç bahsetmediğin kişisel bir hikâyeyle başlayalım. Anlatmayı düşündüğün ama henüz fırsatını yakalayamadığın bir deneyimin var mı?

Marcel Mauss, tüm insanlığı ikiye ayırır: “Beşikte büyüyenler, beşikte büyümeyenler!” Ben beşikte büyümeyenler sınıfındayım. Çok çocuklu (dört erkek kardeşlik), ebeli, nine-li, amcalı, kuzenli kalabalık bir çiftçi ailesinin ortasına doğmuşum. Babamın gazozculuk sevdasıyla birlikte bu kalabalıktan ayrılmış, Cemellebemizi de (aslen Cemel köyünden gelin gelen babaannemiz) alarak Bahçelievler (Avanoslular “Ötegeçe” derler) denilen yerdeki kendi evimize taşınmıştık. Her iki evin de hafızamda çok güçlü yerleri var. Her iki toplulukta da en küçük birey bendim. O günlerden en çok hatırladığım şeylerden birisi şuydu: Akşam yemeğinden sonra genellikle tüm ailenin bir sofraya ya da soba etrafında kümelendiği keyifli ve coşkulu anlar olur. Tokluğun verdiği huzurla ilişkiler yumuşar, ebeveynler daha hoşgörülü, abiler daha affedici olurlar. Böyle zamanlarda lafı en çok dinlenenlerden biriydim. Çocuk aklımdan bulup çıkardığım herhangi bir şeyi anlatmaya başladığımda tüm aile susar ve beni dinlerdi. Ta ki içlerinden birinin, (bu genellikle annem

olurdu) “Allah, Allah; bakar mısın şuna, hepimiz susmuş, ağzına bakıyoruz veledin!” uyarısına kadar. O zaman anladım ki gösteri bitmiş, sofradan kalkıp kaçma zamanı gelmiştir! Neyi anlattığından daha çok hâlâ dinleniyor olmak daha önemli sanki. Artık anlatamıyorsam zaten gösteri de bitmiş demektir.

Kişisel tarihini anlatmayı seven birisin. Kişisel olanla toplumsal olan arasındaki farklılıklar zannettiğimizden daha mı az?

“Ben”, bir başkasıdır ve kişisel olanla toplumsal olan arasında bir fark olduğunu ise sadece zannederiz. O zannetmeler de zaten yapıp ettiklerimizi açıklama ve akla uygun hale getirme gayretinden başka bir şey değildir. Ait olduğu vücudun tüm özelliklerini kendi kıvrımlarında taşıyan bir hücre gibi, toplumun en mikro örneği olan birey de içinde yer aldığı sosyal yapının tüm hafızasını benliğinde taşır. İki binli yılların Türkiye’sini anlamak için sadece on dakika herhangi bir televizyon kanalındaki tartışma programını izlemek yetmez mi sence? Kişisel tarihim diyerek anlattıklarım ülkemin tarihinden başka bir şey değildir.

Kişisel olanın aynı zamanda politik olması zorunlu mu?

Her şey politiktir. Söylediğimiz söz, yazdıklarımız, yapıp ettiklerimiz, kaygılarımız, umutlarımız, varoluşsal sıkıntılarımız, heyecanlarımız; hepsi! Toplumdan azade bir birey düşünülebilir mi? Toplumsal yapı bireye her zaman damgasını vuracaktır, vurur. İçinde yer aldığımız besiyerini değiştirip dönüştürürken, kendimiz de değişmiş ve dönüşmüş olarak çıkıyoruz bu ilişkiden. Hemhâl olurken altüst oluyor, karıştırırken karışıyoruz.